

František Černý

Kol. Vladimír Macura ve svém referátu velice pěkně a správně uvedl, jak v české obrozenecké próze a poezii až do třicátých let frekventovala v obraze Prahy určitá konstantní historická místa, která byla zpracovávána v určitém stereotypu. Proměnu v této konvenci kol. Macura nalézal až právě po příchodu generace třicátých let - v próze tedy zejména u Tyla. Rád bych tu ale upozornil, a snad by to mohlo mít jistý význam i pro historiky výtvarného umění, že v českém dramatu - na rozdíl od prózy a poezie - se již od konce 18. století děly pokusy o ztvárnění soudobého, tedy "moderního" pražského milieu. První doklad můžeme uvést již z roku 1796, kdy v Divadle U hybernů byla 7. února odpoledne uvedena Šedivého hra Masné krámy aneb Sázání do loterie.

První proměna prvního jednání se odehrává na staroměstském trhu před "masnými krámy", v obchodním středisku Prahy, kde mají řezníci, mlynáři, hokyně a zelinářky vyloženo zboží, a druhá proměna prvního jednání - jakož i jednání druhé - v kavárně /kafehaus/, vyhledávané lidem z tržiště. Jsme tedy v ohnisku českého života, které autorovi umožňuje na jevišti předvést pestrou galerii figurek. Vidíme řezníky, úředníky, dráby, vojáky, tržného, kuchaře, zelinářky, šenkýřku atd. Také v Šedivého frašce Pražští sládcí anebo Kubíček dostane za vyučenou, která měla premiéru na téže scéně už 28. září 1795, máme novodobé pražské milieu, avšak v tomto případě nejde již o portrét tak typický, protože podobných mlýnů a pivovarů, jaké zde autor zobrazil, bylo po Čechách mnoho. Ještě významnější pokus o zobrazení charakteristických prostředí obrozenecké Prahy představují výjevy ze života Pražanů, které napsal do své adaptace Bäuerleho frašky Aline oder Wien in einem anderen Weltteile J.N. Štěpánek. V této adaptaci, uvedené v roce 1825 na českém divadle v Praze pod názvem Alína anebo Praha v jiném dílu světa, jsou stručně vymodelovány i pražské lidové slavnosti - nuselská fidlovačka, bubenečský "strozok" a slavnost ve

Hvězdě. Už tady se to hemží rohlíčkáři, oplatkáři, žebráky, uličníky, muzikanty, už tu na lidové slavnosti vidíme žedníka, řezníka, sládka, mlynáře, pekaře, tkalce a podobné postavy. Svět pražských slavností, který později výtvarně zachytili Q. Mánes, V. Barvitijs, B. Knüpfer a jiní, i ovšem prozaikové, byl poprvé umělecky ztvárněn právě zde. V této mimořádně populární hře pražského českého obrozenského repertoáru vytvořil Štěpánek jakýsi předstupuň k Tylově Fidlovačce. Přínosem Štěpánkovým bylo i to, že měl smysl pro sociální problémy pražské společnosti. Není vyloučeno, že podobných pokusů bylo více, ale nevíme o nich, protože české texty /včetně adaptací, nejednou přímo lokalizací cizích prací/, uváděné před rokem 1800, se téměř nedochovaly.